

Atli Dam um landsbankan:

Neyðugur stovnur í framkomnum samfelagi

Sambandsmenn: Landsbankin er eitt risastig til vinstri. Sjálvstýrisflokkurin: talan er ikki um sosialisering. Javnaðarflokkurin og tjóðveldisflokkurin: eitt stórt stig framá

— Landsbankin er ein sjálvsagdur stovnur í einum framkomnum samfelagi. Vit hava klárað okkum uttan ein landsbanka, men vit høvdu klárað okkum betur við einum landsbanka, segði Atli Dam, lögmaður, í røðu síni undir 1. viðgerð av uppskotinum um ein feroyskan landsbanka.

Atli Dam skýrði mótstøðu sambandsflokksins móti landsbankanum fyrri afturhald av versta slag. Mótstøðan visti sambandsflokksins politikk um tað statiska — støðuga — samfelagið, segði Atli Dam m.a.

LÍTIL MÓTSTØÐA

Einans sambandsflokkurin og framburðs- og fiskivinnuflokkurin vóru beinleiðis ímóti at stovna ein landsbanka.

Sjálvstýrisflokkurin og einstakir politikkarar tóku fyrivarni við samansetingini av umsjónarráðnum, nevndini og tað at figgjarmálaráðharrin skal hava forsætí á fundinum í ráðnum.

Frá m.a. sambandsflokksins síðu er uppskotið um stovnstevn av landsbanka skýrt fyrri at vera eitt risastig til vinstri og at talan varum sosialisering. Serliga hevur Pauli Ellefsen, formaður í tingbólki sambandsflokksins, lagt eftir fólkaflokkinum í hesum viðfangi.

INGIN SOSIALISERING

— Men hetta er avgjørt ikki rætt. Talan er ikki um nakra sosialisering, segði Jógván Sundstein. Óll lond hava fyrri neyðini ein miðdeput til peningaverkið, líkamikið hvat talan er um.

Jógván Sundstein segði, at landsbankin hevur tveir høvuðsuppgávur: at skipa fyrri tryggum peningaviðurskiftum og at vera bankasamband hjá tí almenna.

— Føroyska samfelagið líkast sjálvstøðugum londum, hóast vit ikki hava egnan valuta. Luxembourg hevur valuta saman

við Belgia. Tí er hetta ikki avgerandi, um bankin kemur at hava tjóðbanka-uppgávur ella ikki, segði Jógván Sundstein í sambandi við atfinningarnar móti, at vit ikki fáa ella hava egnan valuta og at vit ikki fáa seðlútgávu møguleika.

Hann helt, at framburðurin og støða Føroya gjørdur tað neyðugt at hava eitt bankasamband fyrri at skipa fyrri figgjarmálaráðnum.

Hann visti annars á, at í uppskotinum var dentur lagdur á, at stýrið fyrri bankan var politiskt óheft og at tað skuldi vera fakligt kvalifiserað.

HJÁLPA BANKUNUM

Viðvíkjandi teimum privatu peningastovnunum segði Jógván Sundstein, at landsbankin skuldi hjálpa teimum í líkviditetspurninginum. Landsbankin skal eisini kunna skaffa líkviditet og læna hinum bankunum. Annars skal hann hava samband við teir og kunna teir um landsins støðu.

— Áleggjast kann ikki teimum privatu peningastovnunum samfelagsligar skyldur, men harafturimóti skal landsbankin hava slíkar fyrri at hava eina javna peningaliga gongd í samfelagnum.

— Fremja vit ikki hetta málið, oyðileggja vit politisku møguleikarnar fyrri at skapa eina javna gongd í samfelagnum, segði framsøgumaður fólkaflokksins og legði afturat, at landsbankin skal ikki kappast við hinar bankarnar, men vera eitt samskipanarlið millum samfelag og núverandi bankar.

SAMSKIPA ARBEIÐIÐ Í GRUNNUM

Eisini nevndi Jógván Sundstein møguleikarnar fyrri at samskipa arbeiðið hjá teimum ymsku almennu grunnum í landsbankanum, meðan sjálf sakviðgerðin framvegis fór fram í grunnstýrunum.

Kjartan Mohr var ímóti landsbankanum:

— Okkum dæmar ikki at spæla sjálvstýri, men at hava sjálvstýri og hetta við landsbankanum var at spæla sjálvsstýri.

Hann helt uppskotið vera órealistiskt — ein tankatosk. Annars fanst hann at, at eingin peningur varð settur av til bankan og at stovningar-útreiðslurnar og stovnsfæði var ov lítið.

Heðin Klein úr tjóðveldisflokkinum tók undir við uppskotinum, hóast tað ikki var so vitt gangandi sum tjóðveldisflokkurin ynskti, men tað var tó eitt stig á rætta leið.

EIN NATURLIGUR LÍÐUR

Hilmar Kass úr sjálvstýrisflokkinum helt, at landsbankin var ein natúrligur samskipanarliður.

— Landsbankin er eitt stig til vinstri, siga summi, men tað haldi eg ikki, segði Hilmar Kass, sum annars helt tað vera manninkandi, at landsbankin skuldi stovnst við undirskoti. Eftir hansara áskoðan skuldi ein upphædd verið sett á á figgjarmálaráðnum.

Hilmar Kass fanst at, at uppskotið kom so seint fram. Eisini fanst hann at samansetingini av umsjónarráðnum og nevndini samb. uppskotinum.

M.a. nevndi hann, at fyra limir skuldu veljast av lögtinginum við lutfalsvali. T.v.s. tað sama sum, at núverandi samgonga kundi velja triggjar limir. Tilsamans skal landsstýrið velja tveir. Tilsamans eru tað fimm.

IKKI ÓPOLITISKT

Hann helt, at hetta var ikki ópolitiskt og fanst eisini at sam. setingini av nevndini. (Nevndin skal hava sjei limir. Teir báðir landsstýrisvaldu í ráðnum skulu samb. uppskotinum eisini sita í nevndini saman við fimm øðrum, sum umsjónarráðið velur við lutfalsvali, red.).

Hilmar Kass segði, at sjálvstýrisflokkurin var vælsinnaður fyrri at finna eina loysn í málinum, hóast sjálvstýrisflokkurin tók ikki í øllum fornum undir við landsstýrisuppskotinum.

J. Fr. Øregaard helt, at figgjarmálaráðharrin, sum samb. uppskotinum skal hava forsæti í umsjónarráðnum og skal vera til staðar, tá tjóðandi avgerðir skulu takast í nevndini, fekk ov stórt vald.

Annars tók Øregaard undir við uppskotinum.

EIN STÓRUR DAGUR

Johs. Martin Olsen úr sambandsflokkinum helt fyrri, at hetta var ein stórvirgur dagur hjá javnaðarflokkinum og tjóðveldisflokkinum. Og nú eisini hjá fólkaflokkinum og sjálvstýrisflokkinum, sá tað út til.

— Hetta var ikki programmið hjá fólkaflokkinum, men hjá hinum flokkunum, segði Johs. Martin Olsen og samanbar fólkaflokkin við eina kúgv á isi.

— Onnur lond hava ein tjóðbanka, tí tey eru noyðd til tað. Okkum nýtist hann ikki — vit hava ikki brúk fyri honum, tí vit hava gott samband við Danmark.

Soleiðis málbar Pauli Ellefsen seg í røðu síni. Hann segði, at vit hava bygt samfelagið upp uttan nakran landsbanka. Alt hevur gingið uppá stás, ja, betur enn í Danmark.

Framhaldandi segði hann, at fyrst samtykkja samgonguflokkarnir at stovna ein banka, fyrri síðan at finna út av, hvat bankin skal brúkast til.

— Men sjálvir eru teir ikki førir fyrri at vita, hvat hann skal brúkast til. Uttan ein — lögmaður. Hann veit, hvat bankin skal brúkast til: at stýra við. Landsbankin verður ein effektivt stýritól og effektivt at stýra hinum bankunum og virkjunum við.

Annars fanst Pauli Ell-

Atli Dam: Mótstøða sambandsflokksins er afturhald av versta slag

efsen at, at ongar stovningarútreiðslur vóru til.

LUKKUYSKTI LÖGMANNI SPEISKLIGA

Framsøgumaður sambandsflokksins helt eisini, at vinningurin hjá landsbankanum fór at verða tikin frá hinum peningastovnunum og at møguleikarnir hjá teimum fóru at minka.

Pauli Ellefsen skilti væl, at vinstrasinnaðir eru fyrri einum landsbanka, men at liberalistar vóru fyrri einum slíkum, skilti hann ikki.

Í hesum sambandi ynskti Pauli Ellefsen lögmanni tillukku við at seta ein varða eftir seg:

— Eingin sosialistiskur leiðari hevur sett so stóran sosialistiskan varða eftir seg. Og eingin maður hevur fingið so nógvur liberalar menn at læða upp hendan sosialistiska varðan. Í hesum føri hevur lögmaður sligið sína egnu rekord.

EITT ÁLVARSAMT MÁL

Í røðu síni segði Atli Dam, at talan var um eitt álvarsamt mál fyrri samfelagið nú og komandi.

Í samband við viðmerkingarnar hjá Paula Ellefsen og Hilmar Kass um, at peningur ikki var settur av, segði lögmaður, at tað var ikki av tilvild. Um landsstýrið hevði sett pening í formi av partabrevum, hevði verið talan um ein landsstovn. Men í staðin fyrri skal landsbankin taka upp lán.

— Hetta mátti verið ein tryggileiki fyrri teir, sum eru ímóti landsbankanum, at hann ikki er ein landsstovnur, segði Atli Dam.

Annars tók lögmaður í

tað, sum aðrir høvdu sagt. Tí teir, sum hildu, at landsbankin fór at nerva hinar bankarnar, segði hann, at landsbankin yvirhøvur ikki fór at gera fortæði, men harafturimóti fóru peningastovnarir kanska at vera glaðir um at fáa hjalp.

EFTIR DANSKARI FYRIMYND

Eisini visti Atli Dam á, hvussu danski tjóðbankin var stovnaður í 1936 og at tað stórt sæð var á sama hátt sum í hesum føri.

Somuleiðis var samansetingin av umsjónarráðnum og stjórnini tikið eftir danskari fyrmynd.

— Einasta sum brýtur frá, er at í Danmark skulu fólkatingsmenn veljast í umsjónarráðið, meðan her bert «kunnu» lögtingsmenn veljast, og tað ger tann almenna partin veikari, segði Atli Dam.

— At fáa tað til stýring, at figgjarmálaráðharrin fær forsæti í umsjónarráðnum, er at virða hinar ráðslimmar ov lítið. Figgjarmálaráðharrin hevur ikki atkvøðurætt, men er har fyrri at tað politiska valdið verður, hvat fer fram.

Annars segði hann seg vilja broyta tað, at figgjarmálaráðharrin skuldi hava forsæti, um tað var ynskið.

— Eisini verður møgulegt at ávirka líkviditetin í landinum við egnum peningamiðlum, sum ikki er møgulegt í løtuni. Annars eri eg ikki nøgdur við hendan bankan, tí tað er ikki ein sosialistiskur banki, men hann er eitt stórt framstig, endaði Atli Dam.

Uppskotið um stovnan av einum landsbanka varð eftir viðgerðina beint í figgjarmálaráðnum.